

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

25 octombrie 2023 nr. 07/1-03/113/1575

La nr. 817/MC/2023

Referitor la Registrul arheologic național
și modificarea unor acte normative

Ministerul Culturii

e-mail: cancelaria@mc.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

Ministerul Finanțelor, la solicitarea Ministerului Culturii, nr.04/2-09/2870 din 24 octombrie 2023, a examinat repetat proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative și aprobarea Registrului arheologic național (număr unic 817/MC/2023) și comunică lipsă de obiecții.

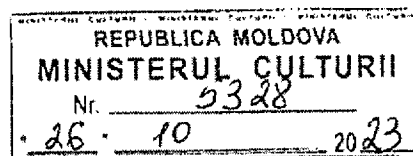
Secretar general al ministerului

Digitally signed by Roșca Dina
Date: 2023.10.25 18:22:41 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dina ROȘCA

Executor: Olga Casianova,
tel.: 022 26 27 23
e-mail: olga.casianova@mf.gov.md

Guvernul Republicii Moldova

Agenția Proprietății Publice

MD-2012, Chișinău, strada Vasile Alecsandri 78

Tel: (00373 22) 234-350

e-mail: office@app.gov.md

Nr.05-04-6915 din 25.10.2023

Ministerul Culturii

cancelaria@mc.gov.md

Urmare demersului Ministerului Culturii nr. 04/2-09/2870 din 24.10.2023, Agenția Proprietății Publice a examinat repetat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative și aprobarea Registrului arheologic național (număr unic 817/MC/2023)* și, în limita competențelor funcționale, comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.

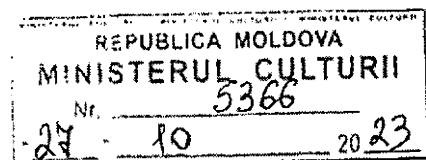
Director general

Digitally signed by Cojuhari Roman
Date: 2023.10.27 10:24:45 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Roman COJUHARI

Executor: Paierela Mihaela, tel. 022-222-350
e-mail: mihaela.paierela@app.gov.md

Ministerul Infrastructurii
și Dezvoltării Regionale
al Republicii Moldova

Nr. 21/1-5490 din 30 octombrie 2023

Ministerul Culturii

e-mail: cancelaria@mc.gov.md

Copie: Cancelaria de Stat

e-mail: cancelaria@gov.md

Ca urmare a examinării repetate a proiectului de lege *privind aprobarea Registrului arheologic național și modificarea unor acte normative, (număr unic 817/MC/2023)*, în limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa obiecțiilor și propunerilor.

Secretar general

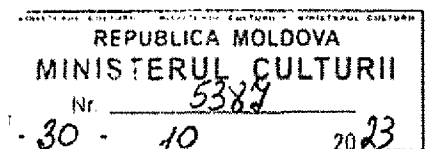
Digitally signed by Țurcanu Angela
Date: 2023.10.30 09:47:11 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Angela ȚURCANU

*Ex.: Direcția juridică
Tel.: 022-250-650*

Piața Marii Adunări Naționale 1, mun. Chișinău, MD-2012, tel. +373-22-25-05-93, fax +373-22-23-40-64
E-mail: secretariat@midr.gov.md Pagina web: www.midr.gov.md

Nr.328 din 01 noiembrie 2023

Către: Ministerul Culturii

Cancelaria de Stat

Aviz

la proiectul definitivat a Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind aprobarea Registrului arheologic național și modificarea unor acte normative (număr unic 817/MC/2023)

1. Considerații generale

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat proiectul definitivat a Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind aprobarea Registrului arheologic național și modificarea unor acte normative.

CALM a analizat prevederile proiectului de lege în cauză prin prisma respectării principiilor de organizare, funcționare și a intereselor autorităților administrației publice locale (APL).

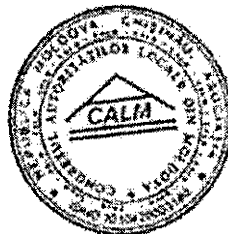
2. Legislația aplicabilă

- ❖ Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985, publicată în ediția oficială "Tratate internaționale", 1999, volumul 14, pag.14
- ❖ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- ❖ Legea privind finanțele publice locale, nr. 397 din 16.10.2003;
- ❖ Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435 din 28.12.2006;
- ❖ Legea privind administrația publică locală, nr. 436 din 28.12.2006;

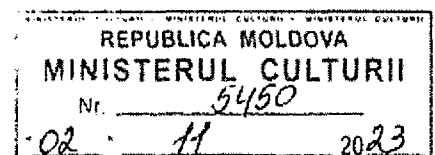
CALM consideră că proiectul definitivat a Hotărârii Guvernului pentru aprobarea proiectului de lege privind aprobarea Registrului arheologic național și modificarea unor acte normative poate fi propus pentru aprobare.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Exec: C. Scorțescu, expert CALM,
tel. 22 35 09

Ministerul Culturii

Asociația Obștească Institutul de Creație Legislativă „LEX SCRIPTA”
a examinat proiectul HG cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor
acte normative și aprobarea Registrului arheologic național, elaborat de către Ministerul
Culturii în colaborare cu Agenția Națională Arheologică și prezintă următorul Aviz.

AVIZ

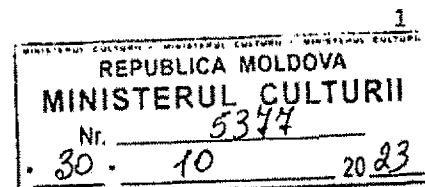
la proiectul de Hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru
modificarea unor acte normative și aprobarea Registrului arheologic național și asupra
proiectului de Lege pentru modificarea unor acte normative și aprobarea Registrului arheologic
național¹ (număr unic 817/MC/2023)

Asociația Obștească Institutul de Creație Legislativă „LEX SCRIPTA” constată că, majoritatea
absolută a propunerilor sale au fost acceptate, din prima, de către autorul proiectului, fapt pentru care
Vă mulțumeste.

Cu titlu informativ: În scrisoarea de însoțire, remisă spre avizare repetată, a proiectului actului
normativ (număr unic 817/MC/2023), trimiterea la actul oficial suferă de unele carențe. Așadar, corect
ar fi: „art. 32 alin. (7) al Legii nr. 100/2017” și nu „art. 2 pct. 7 al Legii 100/2017”.

1. Propunem înlăturarea inadvertenței tehnice (culoarea semnului de punctuație) de la „Art. I.”. Astfel, se propune expunerea textului „Art. I.” în următoarea variantă: „Art. I.”. Pentru a avea o logică în structura Art. I și a respecta tehnica legislativă propunem: La finalul subpct. 13) pct. 1 al art. I din proiect substituie semnelor de punctuație: „ ; ” prin „ . ”. Atenție: nu toate municipiile (Chișinău, Bălți, Bender și Tiraspol, indicate în RMOS) fac/sunt parte din Zona de Centru. Astfel, propunem ca: 1) subpct. 14) pct.1 al art. I din proiect să devină pct. 2 al art. I din proiect; 2) subpct. 15) pct.1 al art. I din proiect să devină pct. 3 al art. I din proiect; 3) subpct. 16) pct.1 al art. I din proiect să devină pct. 4 al art. I din proiect; 4) subpct. 17) pct.1 al art. I din proiect să devină pct. 5 al art. I din proiect, cu substituie, după caz, la final, pentru pct. 2-5, a semnelor de punctuație „ ; ” prin „ . ”. Exemplificăm: În loc de textul: „14) la compartimentul „Municipiul Chișinău” pozițiile: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 321, 322, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 389, 390, 393, 394, 397, 398, 400, 401, 402, 404, 405, 406, 410, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419, se exclud;” vom avea textul „ 2. La compartimentul „Municipiul Chișinău” pozițiile: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 321, 322, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 331, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 389, 390, 393, 394, 397, 398, 400, 401, 402, 404, 405, 406, 410, 411, 412, 413, 416, 417, 418, 419, se exclud.”. Astfel, urmare a includerii noilor puncte 2-5 în art. I din proiect, pct. 2 și 3 ale proiectului vor deveni, respectiv, pct. 6 și 7 al art. I din proiect.
2. La Art. II., din proiect, pentru a accentua locul amendamentului propus, recomandăm de a folosi virgula, după sintagma: „La articolul 16” [La articolul 16,], iar pentru sursă „nr.235-240” un spațiu/interval [nr. 235-240]. De asemenea, se solicită explicarea, în Nota informativă a proiectului, a conținutului sintagmei „și alte acte normative”, de la art. 16 alin. (1) din Legea nr. 218/2010. Or, actualmente, Legea nr. 100/2017 a adus și o neclaritate prin folosirea termenului

¹ <https://particip.gov.md/ro/document/stages/consultarea-publica-a-proiectului-hg-pentru-aprobarea-registrului-arheologic-national-si-modificarea-unor-acte-normative/11226>; <https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/nu-817-mc-2023.pdf>

generic de act normativ, de aceea, dacă autorul are în vedere prin această sintagmă, actele subsecvente legii (HG, Ordin al MC etc.), atunci acest fapt trebuie neapărat indicat în Nota informativă a proiectului.

3. La Art. IV, din proiect, vom folosi linia de pauză „–”.
4. În ambele proiecte, ale HG și Legii, se va indica formula de atestare a autenticității actului. Deci după semnatarul actului respectiv se include numărul actului, locul și data emiterii sau adoptării acestuia: „Nr. ... Chișinău, ... 2023.”.

5. Cu referire la Anexa proiectului Legii, comunicăm următoarele.

Atenție: Nu doar Legea trebuie să conțină expres o normă de trimitere la Anexă, dar și Anexa trebuie să facă trimitere la legea prin care aceasta a fost aprobată. Astfel, sub cuvântul „ANEXĂ” se va indica expres faptul că, Anexa a fost „aprobată prin Legea nr. .../2023 pentru modificarea unor acte normative și aprobarea Registrului arheologic național” sau prescurtat „aprobată prin Legea nr. .../2023”. Or, în atare situație, când avem o singură Anexă, la lege, și pentru ai da o mai mare pondere și vizibilitate Registrului arheologic național propunem, la discreția autorului, sus în colțul drept, substituirea cuvântului „ANEXĂ” cu sintagma „Aprobat prin Legea nr. .../2023 pentru modificarea unor acte normative și aprobarea Registrului arheologic național” sau prescurtat „Aprobat prin Legea nr. .../2023”, în acest caz, referindu-ne expres la Registrul arheologic național.

Reiterăm și susținem poziția noastră cu referire la utilizarea neavenită a CUATM pentru RAN. Pentru istorie: Noi am avertizat autoritățile, dar, cu regret, nu am fost auziți și înțeleși. Or o greșeală depistată trebuie neapărat corectată, dar să nu perpetuăm în eroare, doar că așa au procedat greșit anterior și alții sau și mai grav toate autoritățile statului. Așadar, constatăm faptul că, inițial, „au dat-o în bară” cei de la Moldova-Standard, iar Statistica și ARFC au multiplicat greșeala, de aceea, actualmente, nu se face nicio distincție între UAT de nivelul I comună și satul-reședință al comunei și uneori nici între localitățile, ca părți componente ale UAT de nivelul I (comună). Atunci când în teritoriu se vor ciocni de problemă, iar aceasta va deveni una sistemică, precum, actualmente, se întâmplă cu corectarea masivă a titlurilor de proprietate etc. dvs. veți fi împuși de situație să faceți ordine în RAN (la atribuirea codului RAN). De altfel, subsemnatul are la activ zeci de cazuri când a acționat în prevenție și, cu regret, doar peste ani, autoritățile impuse de situație au fost nevoite să recunoască greșeala predecesorilor comisă în multiple acte normative. Atenție: această greșeală, peste ani, va fi neapărat corectată.

Atragem atenția dvs. asupra faptului că Nota informativă a proiectului de lege trebuie să coreleze și să justifice/confirmare/argumenteze, conținutul legii. De altfel, în Nota informativă structura RAN este expusă astfel:

Cod RAN (Registrul arheologic național)	Localizare administrativă (municipiu, oraș, comună, sat)	Denumirea sitului arheologic	Tipul sitului arheologic	Datarea sitului arheologic
1	2	3	4	5
pe când în RAN, acest compartiment, indicat <i>infra</i> ,				
1	2	3	4	5
lipsește pentru fiecare pagină sau cel puțin pentru fiecare UAT de nivelul II.				

Propunem: 1) completarea RAN-ului cu acest tabel:

1 2 3 4 5
 sub Antetul RAN și ulterior pentru fiecare pagină al acestuia sau pentru/după fiecare denumire a UAT de nivelul II sau 2) completarea RAN-ului expres și explicit, cu tabelul de mai jos, cu elementele sale constitutive pentru fiecare UAT de nivelul II, inclusiv, mun. Bender, UTA Găgăuzia și UTA din stânga Nistrului.

Cod RAN (Registrul arheologic național)	Localizare administrativă (municipiu, oraș, comună, sat)	Denumirea sitului arheologic	Tipul sitului arheologic	Datarea sitului arheologic
--	---	------------------------------------	-----------------------------	-------------------------------

Pentru a fi în deplină concordanță cu Nota informativă și argumentarea autorului proiectului RAN, propunem completarea, pozițiilor cod RAN 4823.5 - 4823.23, din proiectul RAN, capitolul Localizare administrativă, cu abrevierea „com.”, în față. Astfel, la pozițiile respective, Cod RAN 4823.5 - 4823.23, capitolul Localizare administrativă, cuvântul „Cuhnești” se substituie cu sintagma „com. Cuhnești”. Apropo, doar, în atare situație va fi clar și cert faptul că, siturile respective sunt amplasate pe teritoriul comunei Cuhnești și nu a satului Cuhnești. Or, UAT de nivelul I comuna Cuhnești are același cod CUATM/RAN, precum și satul Cuhnești. De altfel, în RAN, autorul operează nu doar cu abrevierea „or.”, pentru oraș, dar, în unele cazuri, și cu „s.”, pentru sat. Astfel, solicitarea noastră de a include abrevierea „com.” pentru comuna Cuhnești și astfel a preciza localizarea administrativă a monumentelor arheologice din extravilanul comunei Cuhnești este una judicioasă și justificată, inclusiv, prin argumentele autorului proiectului și Notei explicative, pentru a releva corect localizarea administrativă a monumentelor arheologice, în cauză.

Atragem atenția autorului proiectului că, siturile: Cod RAN 4842.4, Viișoara IV - „Podul lui Vasilică” și, respectiv, cod RAN 4842.5, Viișoara V sunt, ambele, situri de hotar, amplasate în extravilanul com. Viișoara și a com. Cuhnești, moșia Movileni, fapt confirmat și prin imaginea de pe geoportal.md și www.geoportalinds.gov.md, precum și prin informația disponibilă și numerele cadastrale, respective, atribuite acestor parcele de teren. Mai mult, atragem atenția dvs. asupra faptului, că, în 2001, când satul Movileni, încă, nu reapăruse în circuitul oficial (n.n. - după cca 40 de ani de uitare, satul Movileni a reapărut, în 2003), istoricul Veaceslav Stavilă în monografia *Viișoara*, editată în 2001, indica asupra faptului că pădurea viișorenilor se mărginea la sud-vest cu râul Prut, iar la nord-vest, cu moșia sătenilor din Movileni (Cuhnești)². De asemenea, istoricul V. Stăvilă indică asupra faptului că, în 1941, acțiunile de luptă se desfășurau pe direcția Ciuciulea - Moara Domnească spre Movileni³. Deci, la caz, este vorba, implicit, de Podul lui Vasilică amplasat pe moșia satului Movileni și Viișoara.

pădurii avea o suprafață de circa 1 hectar teren neproductiv. La sud-vest, pădurea se mărginea cu râul Prut, iar la nord-vest, cu moșia sătenilor din Movileni (Cuhnești). (A.N.R.M., F. 110, i. 1, d. 47, f. 44.)

ponit în ofensivă pe direcția Ciuciulea-Moara Domnească. Pichetul nr. 13 a atacat de-a lungul drumului Movileni, iar pichetul nr. 14 - din direcția sudică, de-a lungul drumului Chetriș-Domnească... Pienșerile au fost

De altfel, în popor așa și se spune că, *Podul lui Vasilică* e hotar între moșia Movilenilor și a Viișorenilor.

Așadar, pentru a reflecta corect situația privind amplasarea și denumirea siturilor respective propunem folosirea următoarei formule, din tabelul de mai jos, pentru capitolele Cod RAN, Localizare administrativă și Denumirea sitului a pozițiilor cod RAN 4842.4 și 4842.5:

² Valeriu Nemerenco, Veaceslav Stavilă. *Viișoara*. Chișinău: Editura „Prut Internațional”, 2001, p. 64; ANRM. F. 110, inv. 1, dos. 47, f. 44.

³ Valeriu Nemerenco, Veaceslav Stavilă. *Viișoara*. Chișinău: Editura „Prut Internațional”, 2001, p. 125.

4842.4	Viișoara - Movileni	Viișoara - Movileni IV - „Podul lui Vasilică”	Așezare	Perioada târzie a epocii bronzului / sec. XV/XIV- XIII î. Hr.
4842.5	Viișoara - Movileni	Viișoara - Movileni V	Așezare	Eneolitic / mil. V-IV î. Hr.

și, respectiv, completarea Registrului arheologic național, după poziția Cod RAN 4844.3 cu următoarele două poziții, cod RAN 4844.4 și 4844.5, cu următorul cuprins:

4844.4	Movileni- Viișoara	Viișoara - Movileni IV - „Podul lui Vasilică”	Așezare	Perioada târzie a epocii bronzului / sec. XV/XIV- XIII î. Hr.
4844.5	Movileni- Viișoara	Viișoara - Movileni V	Așezare	Eneolitic / mil. V-IV î. Hr.

sau 2) completarea Registrului arheologic național, după poziția Cod RAN 4844.2, cu următoarele două poziții, cod RAN 4844.3 și 4844.4, cu cuprinsul prezentat *supra* și, respectiv, renumerotarea cod RAN 4844.3 în cod RAN 4844.5.

La pozițiile Cod RAN 6469.4 și 6469.5, capitolul Denumirea sitului arheologic, cifrele „2” și „3” se substituie cu cifrele „3” și „4”. Așadar, propunem, la pozițiile Cod RAN 6469.4 și 6469.5, capitolul Denumirea sitului arheologic, substituirea textului „Susleni Tumulul 2” cu textul „Susleni Tumulul 3” și, respectiv, a textului „Susleni Tumulul 3” cu textul „Susleni Tumulul 4”.

Cu respect,

Mihai Corj,

președinte al AO Institutul de Creație Legislativă „LEX SCRIPTA”,

cetățean de Onoare al comunei Cuhnești,

doctor în drept, conferențiar universitar, cercetător științific coordonator, avocat, mediator

29 octombrie 2023